

KVAZIMODO BRAUN ISTVÁN

1908—1973

Március 19-e óta új sírhant domborul a szabadkai zsidó temetőben: Kva-
zimoto Braun István sírja... Nincs egyedül... Egyik oldalán apja, néhai
Braun Henrik, a modern szabadkai újságírás megteremtője alussza örök
álmát, akitől irodalmi ambícióit, újságírói vénáját és — a Quasimodo nevet
kapta hagyatékul, amelyet annyira tisztelt, annyi gyermeki szeretettel ápolt,
hogy még formájában is megmagyarosította, hogy közelebb vigye az olva-
sókhoz; másik oldalán Milkó Izidor, az idősebb, Szabadka egyik valamikori
kimagasló irodalmi alakja; közvetlenül előtte pedig Fenyves Ferenc, a má-
sik nagyméltékű szabadkai újságíró, aki Braun Henrik keze alól indult el,
s aztán a Naplóval a régi Szabadka legszámottevőbb, legmodernebb, leg-
ismertebb lapját teremtette meg.

Jó társaság — még így, halálában is — egy olyan embernek, mint
amilyen Braun István volt, aki nem csupán mindennapi hivatásába, a jog-
tudományba építette bele életének értelmét, hanem — akárcsak azok a régi,
első világháború előtti ügyvédek és jogászok, dr. Csillag Károly, dr.
Havas Emil, dr. Révész Ernő és a többiek — a jog száraz szava mellett
szolgálatába szegődtek a tömegekhez szóló, a tömegekhez közelítő sajtónak
és irodalomnak. Bizonyára megbocsátja nekem Braun István, hogy búcsúzó
szavaimban elhagynom neve elől a jogi képzettséget jelző két betűt, a »dr.«
megtisztelő, de hidegebb figyelmeztetését, s úgy írom ide számunkra me-
legen csendű neve két szavát, minden cícoma, minden hivalkodó élmzés
nélkül, de én most nem az egykori ügyvédtől, nem is a szabadkai törvény-
szék egykori bírójától és alelnökétől, sőt nem is Szerbia legfelsőbb bíró-
sága úvidéki osztályának bírójától búcsúzom, hanem egyszerűen csak a
baráttól, az újságírótól, az írótól, akivel naponta együtt voltunk, az em-
bertől, aki örök tűzben égett: a munka szeretetében, az örök tettekéssz-
ségben, a nem lanyhuló segíteni akarásban, minden feladat örömteli vállá-
lásában. A Kvaquimodo írói név mellett volt Braun Istvánnak még egy
írói, illetve újságírói álneve: Majda István. Ez a név különösen jellemző
volt rá, az emberre és az újságíróra egyaránt. Ez a furcsa név a 7 Nap
szerkesztőségében született, a mindennapi munka hevében, amikor bizony
sokszor akadt egy-egy sürgős, nem egyszerű jogi képzettséget is igénylő
feladat, s ilyenkor gyakran elhangzott a rövid mondat: »Majd a Pista!«
Már tudni illik a Braun Pista. Majd a Braun Pista megírja, kisegíti a
szerkesztőséget a szorult helyzetből. Hát így született ebből a »majd a
Pista!«-ból a Majda István újságírói álnév, s a közönség, ott távol az
ólmöbetüktől, még csak nem is sejtette, hogy ez a furcsa név voltaképpen
egy ember jellemének és természetének kiszakított darabkája, mely egyet-
len cseppben is mutatja a végtelen tengert.

De hát mondom, nemcsak bíró volt, sőt nem is csak író és újságíró,
hanem egyszerű ember is. Egyszerű ember, aki valamikor régen, amikor
még tízéves korában elvesztette apját egy spanyolnáthából eredő szövőd-
mény következtében, bátran odaállt az édesanyja mellé, vállalva még a
nehéz kerti munkát is; egyszerű ember, akinek később még jól is jött ez
a kerti jártasság, mert a nagy megpróbáltatások idején, amikor a zsidó-
törvény megátolta hivatásának gyakorlatában, visszatért egy időre megint
az ásóhoz és a kapához; egyszerű ember, aki száz- és százezer más ember-

társával együtt élte végig a fasiszta táborok borzalmait, és közben — akár-csak Radnóti — kis versikékkel igyekezett lelket önteni nemcsak önmagába, hanem társaiba is.

Nem emlékszem rá, hogy valaha is tétlenül láttam. Illetve talán csak kétszer. Először akkor, amikor Újvidékről, a Magyar Szó szerkesztőségéből először jártunk nála látogatóban, és betegágyában fogadott. Mert már akkor, az ötvenes évek legelején is bajlódott a tüdejével. És most legutóbb, amikor nála jártam egy alkalommal, mostani betegsége idején, amikor már végleg szobához, sőt székhez bilincselte a kegyetlen asztma. Hanem azért még állandóan bujkáló, lappangó betegsége sem törte meg alkotásvágyát. Emlékszem, még a Magyar Szónál voltam, amikor Kínai szoba című elbeszéléseivel megnyerte napilapunk novellapályázatának első díját. Amikor pedig 1963-ban Szabadkára költözött a 7 Nap, Kvazimodo Braun István az első napoktól, az első percekől fogva ott volt a szerkesztőség közvetlen közelében, s bírói hivatása mellett írta a népszerű Vasárnapi írásokat, szerkesztette a kútipfitkai és humorrovatot is. Írói, újságírói íráskészsége olyan végtelen hőmpölygött, hogy szinte nem volt az írásnak az a területe, ahol ne mozgott volna otthonosan. Mert — és ezt is el kell mondanunk teljes munkabírási jellemzésére! — nemcsak a 7 Nap volt a bíróság mellett egy másik munkahelye. Sok-sok ilyen második munkahely volt még az életében: az otthoni íróasztala, ahol nemcsak újságcikkeket írt, hanem verseket, elbeszéléseket és színdarabokat is; az Életjel szerkesztő bizottsága, amelynek több mint egy évtizeden át tagja volt; sőt az Életjel Kisérleti Színpada is éppen az ő műveivel, a Királyvíz és A sofőr és az igazságszolgáltatás című egyfelvonásossal kezdte meg működését 1968 decemberében; és a színház, ahol nemcsak darabjait, az első díjas Magdics ügy, a Különös főpróba, a Lukács evangéliuma és a Fizetővendég című színművét és más alkotását vitték színpadra, hanem ahol értékes munkát végzett mint a színházi tanács tagja is; és a rádió, ahol hangjátékait és kis kabarétréfáit mutatták be; és a községi képviselő-testület, amelynek hosszú időn át lelkilmeseres tagja volt; és a Szocialista Szövetség szervezete, ahol mint aktivista mindig készen állt arra is, hogy az emberek ügyes-bajos dolgaiban nyújtson segítséget; és a Kommunista Szövetség, ahol humanus érzéseinek kifejezésére juttatásával fáradságtalanul arra törekedett, hogy ő maga is minden tekintetben hozzájáruljon az egészséges mozgalmi és társadalmi élet kibontakozásához. Mindez a nagy kiterjedésű és életet átfogó munka nagyon is indokoltá tette, hogy Kvazimodo Braun István is felsorakozott Szabadka város Októberi-díjasa közé.

A bíró, az újságíró, az író és a társadalmi munkás alkotó kedve már nem lobog többé. Örök álmát alussza kint a temetőben, apja és a szabadkai újságírás és írott betű nagy alakjai mellett. Munkájának azonban maradandó nyoma maradt körünkben is. És itt nem is csupán bírói és újságírói munkásságára gondolok, nem is csupán előadott színdarabjai jutnak eszembe, és nem is csupán megjelent műveit, az 1929-ben megjelent Drága kicsi lány című verskötetet, a későbbi két regényt (Ivanov meg a szeretője, Testamentum), a Kínai szoba című elbeszéléskötetet és a Barátságos arcot kérek humoreszjkjét tartom szemem előtt, hanem azt az egész emberi arculatot, amelyből nem lehet különválasztani a bírót, az író, az újságíró és a társadalmi munkást, azt az egész emberi arculatot, amely örökké itt maradt közöttünk, az emlékezetünkben, az Üzenet oldalain is, amelynek mindig munkatársának vallotta magát, ha betegsége megakadályozta is a közreműködésben.

Kvazimodo Braun István a föld alatt piheni ki a megszokás nélküli munka fáradsalmait, de azért ő maga itt maradt közöttünk — buzdításra készen, még akkor is, ha már sohasem hangozhat el valóságosan az a szinte varázsszóvá lett kis mondatocska: »Majd a Pista!«